
СВОБОДА: СУТНІСТЬ, ФОРМИ ТА ЇХ ЕМПІРИЧНІ ВИМІРИ

ЛИТВИНЕНКО Наталія Іванівна, докторант кафедри економічної теорії та основ підприємництва, ДВНЗ «Національний гірничий університет»

Свобода є найбільшою цінністю західного світу. Вона також є найбільш досліджуваним феноменом цієї цивілізації. Протягом всього розвитку людства за неї боролись та використовували для маніпуляцій як окремим людьми, так і цілими націями. З точки зору соціальної науки свобода є досить складним феноменом, який має чисельні форми свого прояву. Ми можемо говорити про громадянські свободи, політичну свободу, релігійну, особисту та інші. Але щоб досліджувати цей феномен та його вплив на суспільство, перш за все, необхідно мати його визначення, що відображало б сутність свободи та було б більш або менш чітким при застосовуванні в дослідженнях, ідентифікації серед інших понять.

Першість у вивченні феномену свободи належить філософії. Ідея свободи у працях античних філософів сформульована та розвинута як ідея рівності всіх громадян перед законом та, водночас, як право і обов'язок їхньої участі в управлінні державою. За античних часів свобода була привілеєм меншості, а більшість була позбавлена будь-яких прав.

У середньовіччі ідея свободи розглядалась, у першу чергу, богословськими авторами та мала яскраве релігійне забарвлення. В основній своїй масі праці вчених були присвячені відносинам між Богом та людиною і віддзеркалювали відносини підлеглості не тільки людини Богові, але й пануючому класу. Однак, першість визнання права людини на духовну свободу належить богословам середньовіччя. Зазначимо, що християнська ідеологія розглядає людину як окрему самотню особистість на відміну від античної та східної філософії, де людина розглядається як частка макрокосму. Християнська доктрина лягла в основу розвитку західного індивідуалізму і ідеї персональної свободи, яка стала домінуючою не тільки у філософії, але у інших соціальних науках та повсякденні. Про системні ж філософські дослідження феномену свободи та його ролі у розвитку як людини, так і суспільства можна говорити лише починаючи з XVII століття.

Слід зазначити, що всі провідні філософи такі як Г. Гегель, І. Кант, І.К. Фіхте, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Ж.П. Сартр, М. Хайдеггер, А. Камю, І. Берлін, М.К. Мамардашвілі, Ф.Т. Михайлов, В.С. Біблер розглядали свободу виключно як приналежність людині. Крім філософів свободу, як норму поведінки досліджували психологи та соціологи. Так в рамках теорії особистості А. Маслоу, С. Мадді С. Райсом досліджувались потреби людини як межі людської свободи. Вивченню проблеми свободи присвячено роботи З. Фрейда, Е. Фромма, В. Франкла, Р. Кеттелла, Л.С. Вигодського, С.Л. Рубінштейна. Абстрактних, непов'язаних з людиною визначень свободи не існує. Конкретні види свобод, політична, інтелектуальна, віросповідання, слова, демократична та інші подані через визначення особистої (персональної) свободи і носять інструментальний характер. Зазначимо, що цінність конкретного виду свободи для окремої особи і суспільства в цілому залежить від ступеня розуміння своїх інтересів. З середини 90-х років XX ст. міжнародні громадські організації розпочали програми з оцінки різних видів свобод. Так, на сьогодні існують індекси економічної свободи, свободи слова, політичної свободи та громадської тощо.

Метою даної статті є емпірична оцінка фізичної свободи на основі доступних міжнародних статистичних даних вимірів життєдіяльності людини.

На основі огляду робіт філософів, психологів, соціологів та політичних мислителів нами зроблена спроба дати визначення категорії свобода у її загальному філософському значенні, яке є крайньою формою абстракції. Ми не претендуємо на остаточне визначення феномену свободи, це визначення було сформульовано для цілей нашого дослідження. У подальшому на основі цього визначення нами будуть сформульовані визначення інших видів свобод у відношенні до об'єкту і предмету, що нами вивчається.

На основі проведеного огляду філософської думки, а також досягнень інших суспільних наук з приводу феномену свободи ми можемо зробити наступні узагальнення:

1) існує особа (всі дослідники не залежно від школи до якої вони належать розглядають людину як суб'єкт);

2) є як даність первісний стан особи;

3) первісний стан має межу як внутрішню, так і зовнішню (вони можуть приймати різні форми та види);

4) можливість подолання, чи не подолання цих меж персоною;

5) акт подолання або розширення, або збереження меж первісного стану персони, розглядається як дія по збереженню чи розширенню його свободи.

Отже, ми можемо сформулювати загальне визначення свободи, яке буде відповідати цілям нашого дослідження і стане основою для визначення різних видів свобод. Цим визначенням ми пропонуємо вважати твердження, що свобода – це свідома діяльність (бездіяльність), яка не зустрічає зовнішнього опору (перешкод) та спрямована на здійснення бажань у межах своїх можливостей.

У своїх дослідженнях ми звернули увагу на те, що значна кількість філософів у своїх працях вказувала на необхідність, в першу чергу, задоволення фізичних потреб людини і тільки після цього можливий подальший її розвиток як особистості. Серед провідних філософів А. Шопенгауер виділив окремо це питання і дав визначення фізичної свободи людини як відсутність будь-яких перешкод. Згідно проведених досліджень ми пропонуємо визначення фізичної свободи як діяльності (бездіяльності), яка спрямована на підтримку повноцінної життєдіяльності і розвитку людського організму в межах його можливостей.

Спираючись на досвід емпіричних оцінок інших видів свобод нами розроблено комплексний індекс «Фізичної свободи». В центрі уваги цього індексу є людина і його свобода у досягненні своїх цілей. Цей індекс дозволить провести порівняльний аналіз стану фізичної свободи в різних країнах.

Одне із головних завдань комплексного індексу – це як найкраще відобразити проблему, легко піддаватись інтерпретації, бути зрозумілим для пересічної людини, яка цікавиться даним питанням. Індекс має бути не складним у своїх обрахунках, первинні дані повинні бути доступні, відображати багатомірність поняття.

Дані для індексу «Фізична свобода» були вибрані за критерієм – обмеження і досягнення свободи, а також з точки зору поглядів громадянського суспільства на розвиток людини та розширення прав і можливостей у відповідності до програми розвитку ООН «Цілі розвитку тисячоліття» [1].

Первинні показники були отримані із відкритих джерел – статистичних баз даних ООН, підрозділів ООН та Світового банку. Отже, ці дані можна порівнювати на міжнародному рівні, що дозволить виявити як схожість, так і відмінність у значеннях. Показники та їх характеристики, що увійшли до складу Індексу «Фізичної свободи» представлено у табл. 1.

Компоненти індексу згруповані в у субіндекси, які характеризують окремі складові фізичної свободи людини.

Субіндекс «Енергетичні потреби організму»: глибина дефіциту продовольства; постачання продовольства на душу населення. Дані показники характеризують доступність продуктів харчування в їх енергетичній цінності, але не віддзеркалює їх споживчу якість. Якісне харчування є основою здоров'я і благополуччя людини, її фізичного і когнітивного розвитку та економічної продуктивності.

Компоненти індексу фізичної свободи людини

Показник	Характеристика показника	Джерело даних
Глибина дефіциту продовольства (ккал на людину в день) Depth of the food deficit (kilocalories per person per day)	Показує скільки ккал необхідно додати, щоб усунути проблему недоїдання на кожну людину в день.	Світовий банк
Постачання продовольства на душу населення (ккал на людину в день) Food Supply per capita (kcal/person/day)	Вимірює доступність енергетичної цінності продуктів харчування для людини в день для кожної країни, які доступні із рослинницької продукції. Цифра є середнім значенням доступності продуктів, фактичне споживання окремими особами може варіюватись.	Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних націй
Інфікованих туберкульозом (на кожні 100000 осіб) Incidence of tuberculosis (per 100,000 people)	Захворюваність на туберкульоз є оціночним числом нових хворих мазком та позалегенових випадків.	Світовий Банк
Рівень смертності дітей віком до 5 років	Смертність у віці до 5 років на кожні 1000 новонароджених дітей з урахуванням поточних рівнів смертності відповідної вікової групи	Світовий Банк
Алкогольні напої кількість постачання (г/людина/доба) Alcoholic Beverages Food supply quantity (g/capita/day)	Споживання алкогольних напоїв в грамах на людину на добу.	Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних націй
Доступність санітарних споруд (каналізації) (% від населення) Improved sanitation facilities (% of population with access)	Відсоток населення, який має доступ до поліпшених асенізаційних об'єктів, які можуть ефективно запобігати контакту людей і тварин з екскрементами. Поліпшені засоби можуть бути як простими вигрібними ямами для зливу, так і унітазами, які підключені до каналізації	Світовий Банк
Доступність питної води (% від населення) Improved water source, rural (% of rural population with access)	Відсоток населення, який має розумний доступ до достатньої кількості води із поліпшених джерел. Наприклад централізованого водопостачання, свердловин, захищених криниць або джерел, збору дощової води. Розумним доступом до достатньої кількості води вважається 20 літрів на людину в день із джерел у кілометрі від житла.	Світовий Банк
Викиди CO2 (метрична тонна на душу населення) CO2 emissions (metric tons per capita)	Викиди від вуглекислого газу від спалювання викопного палива і виробництва цементу.	Світовий Банк

PM10, рівень країни (мікрограм на кубічний метр) PM10, country level (micrograms per cubic meter)	Концентрація твердих часток (PM10), які відносяться до зависі часток з діаметром менше 10 мкм, що здатні проникати глибоко до дихальних шляхів і причиняти значну шкоду здоров'ю людини.	Світовий Банк
Споживання електричної енергії (кВт на душу населення) Electric power consumption (kWh per capita)	Споживання електричної енергії в кВт на душу населення за рік	Світовий Банк
Витрати на охорону здоров'я на душу населення	Витрати на охорону здоров'я на людину, які скориговано на паритет купівельної спроможності	Світовий Банк
Витрати держави на освіту на душу населення	Витрати держави на освіту на душу населення, які скориговано на паритет купівельної спроможності	Світовий Банк
Інтернет користувачі (на 100 чоловік) Internet users (per 100 people)	Інтернет-користувачі – люди, які мають доступ до всесвітньої мережі	Світовий Банк
Абоненти рухомого стільникового зв'язку (на 100 чоловік) Mobile cellular subscriptions (per 100 people)	Мобільні телефонні стільникові передплати, що забезпечують доступ до загальної комутованої телефонної мережі на послуги рухомого телефонного зв'язку з використанням стільникової технології.	Світовий Банк
Індекс освіти	Виміряє відносні досягнення рівня формальної освіти в країні.	
Політична стабільність і відсутність насилля / тероризму Political Stability and Absence of Violence/Terrorism	Виміряє вірогідність того, що уряд буде дестабілізовано, або скинуто неконституційними методами із застосуванням насилля у тому числі політично мотивованого насилля і тероризму	Світовий Банк The Worldwide Governance Indicators

Примітка. Таблицю складено за даними [2, 3].

Субіндекс «Ризики втрати здоров'я та життя»: інфікованих туберкульозом; рівень смертності дітей віком до 5 років; алкогольні напої кількість постачання. Найбільш поширенні ризики для здоров'я та життя сучасної людини.

Субіндекс «Гідне житло»: доступність санітарних споруд; доступність питної води. Оскільки ми не маємо регулярних та охоплюючи багато країн оцінок стану житла за іншими параметрами, які могли б краще охарактеризувати якість житла, нами обрано ці показники у якості прокси-показника, що непрямо характеризує стан житла. Нажаль кількісну оцінку житла можливо зробити лише для країн Євросоюзу.

Субіндекс «Екологія»: викиди CO₂; PM10, рівень країни. Характеризує стан довкілля та рівень загрози здоров'ю людини.

Субіндекс «Ресурси для розвитку» (людини як соціального об'єкту): споживання електричної енергії; витрати на охорону здоров'я; витрати держави на освіту.

Субіндекс «Комунікація»: Інтернет користувачі; абоненти рухомого стільникового зв'язку. Індикатори були обрані як показник виникнення нових потреб та цінностей, що розширюють можливості людини у досягнення свого благополуччя. Так Інтернет розширює доступність, в першу чергу, до якісної освіти людей з різних куточків світу, підвищує їх

мобільність. Крім того, Інтернет та мобільний зв'язок задовольняють первинні соціальні потреби людини у спілкуванні із собі подібними та обміні інформацією.

Субіндекс «Індекс освіти». Індекс розраховується щорічно як компонент Індексу людського розвитку за програмою ООН. Дослідження громадянського суспільства, яке було проведено для «Доповіді про розвиток людини 2010р.», відзначає, що найбільш важливими показниками розширення прав і можливостей є грамотність і освіченість – 66% голосів [4].

Субіндекс «Політична стабільність і відсутність насилля / тероризму». Індекс розраховується щорічно як компонент «Показник ефективності державного управління у світі» за програмою Світового Банку. Даний субіндекс характеризує рівень безпеки, що є однією із базових потреб людини.

Запропоновані показники мають різні одиниці виміру, тому для цілей агрегування вони були нормалізовані за формулою (1):

$$\text{Індекс показника} = \frac{\text{фактичне значення} - \text{мінімальне значення}}{\text{максимальне значення} - \text{мінімальне значення}}; \quad (1)$$

Нормалізовані показники є безрозмірними і змінюються від 0 до 10 для показників досягнення. Найкраще значення індексу відповідає 10. Для показників депривації шкала змінюється від -10 до 0, що означає найгірший показник оцінюється у -10 балів.

Розрахункові значення індексу «Фізична свобода» і його субіндексів за 1995 р. наведено у таблиці 2. Нами приведено розрахунки за два максимально віддалених один від одного періоди за які були доступні повні статистичні дані. Фізична свобода як повноцінна життєдіяльність і розвиток люди передбачає позитивні результати, але вони не можуть бути миттєвими. Результати від заходів з поліпшення будь-яких свобод відчуються лише з часом.

Таблиця 2

Індекс «Фізичної свободи» за 1995 рік

Країна	Індекс	Енергетичні потреби організму	Ризики втрати здоров'я та життя	Гідне житло	Екологія	Ресурси для розвитку	Комунікація	Індекс освіти	Політична стабільність і відсутність насилля / тероризму
Албанія	3,17	4,52	-0,75	8,70	-0,64	2,83	0,00	6,54	4,14
Австралія	4,29	3,33	-1,76	10,00	-1,47	6,40	0,45	9,73	7,66
Австрія	3,66	1,02	-2,35	10,00	-1,04	6,27	0,22	7,51	7,66
Білорусь	3,40	2,96	-0,82	9,62	-0,58	3,85	0,00	7,17	5,00
Бразилія	3,03	4,06	-1,40	8,02	-0,56	4,21	0,02	5,40	4,50
Болгарія	3,32	3,96	-1,40	9,99	-1,81	4,19	0,01	7,07	4,58
Канада	4,28	2,83	-1,54	9,99	-1,43	7,66	0,44	8,96	7,32
Чилі	3,61	4,74	-0,79	8,98	-1,27	4,16	0,05	6,74	6,24
Китай	2,27	4,06	-1,09	5,18	-1,57	2,07	0,01	4,82	4,66
Чехія	3,69	2,80	-2,63	9,94	-1,21	5,43	0,09	8,03	7,08
Естонія	3,78	3,79	-1,00	9,68	-1,12	4,67	0,20	7,68	6,34
Ефіопія	-0,27	-3,83	-2,93	0,78	-1,64	0,92	0,00	1,70	2,80

Фінляндія	4,40	3,57	-1,51	10,00	-0,98	7,05	1,24	8,15	7,66
Франція	3,71	1,39	-1,71	10,00	-0,65	6,24	0,14	7,60	6,64
Німеччина	3,83	2,22	-2,43	10,00	-1,06	6,18	0,21	8,07	7,42
Угорщина	3,68	2,59	-1,81	9,86	-0,76	4,78	0,10	7,87	6,82
Індія	1,79	3,41	-1,62	4,60	-1,75	2,04	0,00	4,45	3,18
Італія	3,54	1,51	-1,30	10,00	-1,07	5,75	0,20	6,16	7,06
Японія	3,90	4,11	-1,20	10,00	-1,20	6,03	0,31	5,91	7,22
Казахстан	2,79	3,17	-1,39	9,58	-1,26	3,83	0,00	4,40	3,96
Республіка Корея	3,78	3,66	-1,23	9,51	-1,34	4,77	0,13	8,67	6,04
Киргизія	3,06	4,29	-1,07	8,43	-0,54	2,70	0,00	6,31	4,38
Латвія	3,49	3,96	-1,04	8,82	-0,66	4,22	0,01	6,74	5,88
Литва	3,53	4,43	-0,95	8,54	-0,74	4,26	0,02	6,93	5,76
Мексика	2,70	3,36	-1,20	7,68	-1,08	4,13	0,02	5,63	3,04
Монголія	1,96	0,35	-1,64	5,07	-2,16	2,63	0,00	5,14	6,32
Нова Зеландія	4,29	2,91	-1,65	10,00	-0,70	6,33	0,50	9,44	7,48
Норвегія	4,64	2,75	-0,97	10,00	-0,81	8,78	0,89	8,72	7,74
Пакистан	1,50	4,00	-1,74	5,76	-3,18	2,04	0,00	2,52	2,58
Польща	3,33	2,31	-1,00	9,04	-1,27	4,50	0,04	6,58	6,44
Румунія	3,10	3,43	-1,71	7,48	-0,84	3,68	0,00	6,80	5,98
Російська Федерація	3,00	4,12	-0,90	8,28	-1,17	4,32	0,01	6,79	2,56
Словацька Республіка	3,78	4,41	-1,63	9,99	-0,87	4,79	0,03	6,91	6,60
Словенія	3,89	3,94	-2,17	9,98	-1,05	5,49	0,19	7,34	7,40
Швеція	4,52	3,33	-1,26	10,00	-0,57	7,50	0,83	8,60	7,74
Таджикистан	1,94	1,77	-1,67	7,35	-0,80	1,72	0,00	6,66	0,52
Туреччина	2,17	0,61	-0,88	8,64	-1,22	3,33	0,02	4,43	2,44
Уганда	0,94	3,09	-5,12	3,60	-0,37	1,26	0,00	3,24	1,78
Україна	3,46	4,20	-0,64	9,56	-1,32	3,94	0,00	7,45	4,46
Великобританія	3,86	2,93	-1,81	10,00	-0,96	5,86	0,34	7,70	6,84
США	3,99	1,05	-1,62	9,92	-1,75	7,39	0,80	9,35	6,74
В'єтнам	2,15	2,02	-0,95	5,47	-1,27	1,99	0,00	4,15	5,82

Примітка. Таблицю складено за даними [3,4].

Результати розрахунків мають досить песимістичну картину – жодна країна навіть не досягає відмітки у 5 балів. Найкращим досягненням є індекс Норвегії, який складає 4,64 бали. Як видно із таблиці 2 найгірший індекс «Фізичної свободи» належить Ефіопії і має загалом від'ємне значення. Ця країна, у першу чергу, не здатна забезпечити своїм громадян належний рівень задоволення енергетичних потреб організму. Серед країн колишнього соцтабору найкращим результатом є індекс Словенії у 3,89 балів, найгірший показник належить Таджикистану – 1,94 бали. У таблиці 3 представлено оцінку індексу «Фізичної свободи» за 2009 рік.

Індекс «Фізичної свободи» за 2009 рік

Країна	Індекс	Енергетичні потреби організму	Ризики втраги здоров'я та життя	Гідне житло	Екологія	Ресурси для розвитку	Комунікація	Індекс освіти	Політична стабільність і відсутність насилля / тероризму
Албанія	4,05	3,79	-0,59	9,43	-0,71	4,27	4,09	7,25	4,90
Австралія	4,93	2,59	-1,68	10,00	-1,46	7,27	6,44	9,80	6,50
Австрія	4,65	0,13	-2,16	10,00	-0,90	7,04	7,26	8,52	7,34
Білорусь	4,29	2,92	-1,22	9,62	-0,50	4,99	3,92	8,66	5,92
Бразилія	3,88	2,60	-1,17	8,68	-0,37	4,95	4,23	6,68	5,46
Болгарія	4,58	4,41	-1,50	9,97	-1,06	5,27	5,79	8,00	5,74
Канада	4,93	1,97	-1,46	9,99	-1,27	7,89	6,02	9,09	7,22
Чилі	4,47	4,08	-0,91	9,68	-1,05	5,31	4,59	7,94	6,12
Китай	3,17	3,11	-0,83	7,57	-1,33	3,86	2,91	6,19	3,90
Чехія	4,68	2,37	-2,55	9,89	-0,94	6,13	6,50	9,22	6,80
Естонія	4,73	2,90	-1,83	9,68	-0,86	5,92	6,73	9,18	6,12
Ефіопія	0,97	0,95	-1,71	2,96	-0,74	1,84	0,15	2,78	1,54
Фінляндія	5,34	2,67	-1,51	10,00	-0,88	7,90	7,93	8,75	7,84
Франція	4,65	1,37	-1,32	10,00	-0,51	6,86	6,09	8,65	6,04
Німеччина	4,84	1,28	-2,04	10,00	-0,82	6,77	7,33	9,44	6,72
Угорщина	4,52	1,57	-1,69	10,00	-0,51	5,66	6,19	8,88	6,10
Індія	2,36	4,00	-1,14	5,97	-0,98	2,97	1,33	4,54	2,20
Італія	4,50	0,93	-1,03	10,00	-0,75	6,36	6,25	8,47	5,78
Японія	5,22	4,79	-0,68	10,00	-0,95	6,55	6,41	8,83	6,84
Казахстан	4,12	2,49	-1,15	9,57	-1,13	4,86	3,60	8,29	6,46
Республіка Корея	4,78	2,86	-1,28	9,88	-1,20	6,49	6,80	9,34	5,38
Киргизія	3,90	4,39	-0,83	9,04	-0,58	5,28	2,98	7,20	3,72
Латвія	4,61	4,00	-1,36	8,77	-0,33	5,37	6,06	8,68	5,70
Литва	4,40	1,53	-1,75	8,54	-0,44	5,51	6,82	8,76	6,20
Мексика	3,68	3,14	-0,69	8,82	-0,73	5,02	3,22	7,12	3,52
Монголія	3,22	3,27	-1,70	6,62	-1,83	3,63	2,56	7,16	6,06
Нова Зеландія	5,23	2,97	-1,33	10,00	-0,65	7,00	6,92	9,98	6,96
Норвегія	5,52	1,72	-1,15	10,00	-0,86	9,47	7,63	9,85	7,50
Пакистан	1,92	3,91	-1,32	6,71	-1,65	2,40	1,75	3,94	-0,38
Польща	4,40	1,99	-1,50	9,23	-1,04	5,55	6,01	8,16	6,84
Румунія	3,84	1,56	-2,04	7,95	-0,37	4,85	4,80	8,24	5,72
Росія	3,93	2,95	-1,73	8,32	-0,98	5,66	5,47	8,61	3,16

Словацька Республіка	4,95	4,12	-1,51	10,00	-0,57	5,89	6,20	8,68	6,80
Словенія	4,82	2,52	-1,52	9,98	-0,89	6,37	5,95	9,35	6,76
Швеція	5,44	3,17	-0,92	10,00	-0,41	7,84	7,60	9,07	7,16
Таджикистан	2,88	1,50	-1,16	7,85	-0,44	2,90	2,30	7,09	2,98
Туреччина	3,34	0,72	-0,44	9,44	-0,80	4,83	4,08	6,04	2,88
Уганда	2,01	3,19	-3,31	5,06	-0,09	2,43	1,23	4,77	2,80
Україна	3,97	2,86	-1,37	9,58	-0,60	4,59	3,89	8,58	4,26
Великобританія	4,67	1,82	-1,51	10,00	-0,68	6,57	7,64	8,24	5,32
США	4,64	0,65	-1,51	9,93	-1,47	8,02	5,97	9,88	5,68
В'єтнам	3,63	4,33	-0,77	8,24	-0,89	3,18	4,17	5,26	5,52

Примітка. Таблицю складено за даними [3,4].

Результати мають позитивні тенденції, але все ще досить песимістичні. Лідером із забезпечення своїх громадян достойним рівнем життя залишилась Норвегія з оцінкою у 5,52 бали. Що стосується Ефіопії, то вона змогла подолати негативне значення і просунулась до значення індексу у 0,97 балів. Такі суттєві зміни відбулись, у першу чергу, за рахунок зниження рівня депривації населення за показником «Енергетичні потреби організму». Зазначимо, що за цей часовий проміжок Україна поліпшила свій показник з 3,46 балів до 3,97, а Словенія втратила свої позиції лідера серед країн колишнього соцтабору.

Наше дослідження демонструє, що забезпечення належного рівня фізичної свободи є досить непростим завдання навіть для розвинутих країн. Значний приріст показників досягнення нівелюється стійкими тенденціями погіршення показників депривації.

Отримані результати можуть бути використані для подальшого аналізу впливу окремих складових, а також субіндексів в цілому на комплексний індекс. Це дозволить встановити пріоритетні напрями теоретичні обґрунтування щодо поліпшення життєдіяльності і розвитку громадян конкретної країни. Подальші емпіричні дослідження дозволять нам виявити ступінь впливу індексу «Фізична свобода» і його складових на соціально-економічний розвиток країни.

Література.

1. Офіційний перелік показателів досягнення ЦРДТ [Електронний ресурс]: Сайт «Організації Об'єднаних Націй». – 10.12.2013. – Режим доступу: <http://unstats.un.org/unsd/mdg/Host.aspx?Content=Indicators/OfficialList.htm>. – Загол. з екрана.
2. Data. Indicators. [Електронний ресурс]: Сайт «Світового Банку». – 10.12.2013. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/download>. – Загол. з екрана.
3. FAOSTAT [Електронний ресурс]: Сайт «Продовольчої і сільськогосподарської організації Об'єднаних націй». – 10.12.2013. – Режим доступу: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/home/E>. – Загол. з екрана.
4. Доклад о развитии человека 2010. Реальное богатство народов: пути к развитию человека [Текст] : пер. с англ.; ПРООН. – М., Издательство «Весь Мир», 2010. – 244 с.

УДК 380

У статті досліджується поняття фізичної свободи. Запропоновано емпіричну оцінку фізичної свободи на основі показників досягнення та деривації. Статистичні дані взято із відкритих офіційних джерел міжнародних організацій.

Ключові слова: фізична свобода, комплексний індекс, показники досягнення, показники депривації.

В статье исследуется понятие физической свободы. Предложена эмпирическая оценка физической свободы на основе показателей достижения и депривации. Статистические данные взяты из открытых официальных источников международных организаций.

Ключевые слова: физическая свобода, комплексный индекс, показатели достижения, показатели депривации.

This article examines the concept of physical freedom. An empirical evaluation of physical freedom is based on indicators of progress and deprivation. Statistical data are taken from open sources of official international organizations.

Keywords: physical freedom, complex index, indicators of progress, indicators of deprivations.

Надійшла до редколегії 20.09.2013 р.